

Havaj patří mezi nejmenší státy v rámci USA; má asi 1,4 milionu obyvatel a jeho hlavním městem je Honolulu.

Havaj je jediným státem USA, jehož území leží výhradně na ostrovech. Ale nejen proto je dnes asi nejpodivnějším státem USA. Byl k USA připojen anexí bývalého Havajského království, provedené proti vůli místního obyvatelstva poté, co američtí plantážníci svrhli poslední královnu Liliuokalani.

I dnes ale cítí Havajci domorodého původu silnou loajalitu vůči domácí monarchii a považují Havajské ostrovy za území okupované USA. Legálnost anexy Havaje zpochybňují i [analýzy odborníků na moderní historii](#)

Historie

Království vzniklo roku 1810 sjednocením všech ostrovů pod vládou jediného náčelníka, který se stal králem jako Kamehameha I. Veliký. Král Kamehameha III. předvídal nebezpečí vměšování se evropských států, a tak počátkem 40. let vyslal diplomatické delegace do USA a Evropy s cílem dosáhnout oficiálního uznání Havajského království jako suverénního státu. To se mu podařilo; 19. prosince 1842 byla nezávislost Havaje potvrzena americkým prezidentem a 28. listopadu 1843 byla vydána společná *Britsko-francouzská proklamace*, podepsaná britskou královnou Viktorií a francouzským králem Ludvíkem Filipem a uznávající Havajské království jako nezávislý stát. Havajské království se tak stalo prvním mimoevropským státem pod domorodou vládou, který byl všeobecně uznán. Od té doby se také slaví 28. listopadu *Den havajské nezávislosti*

Politika krále Kamehamehy III. se ukázala jako prozíravá, protože Francouzi se už roku 1849, po svržení monarchie a nastolení Druhé francouzské republiky, pokusili pod záminkou prosazování náboženské svobody o invazi na Havaj. Dočasně obsadili Honolulu, ale nakonec ustoupili.

Kolem poloviny 19. století se stalo Havajské království konstituční monarchií podle evropského vzoru: Kamehameha III. přijal roku 1840 první psanou ústavu království. Obsah obou dokumentů se z velké části inspiroval britskými a americkými tradicemi.

V roce 1872 skončila dynastie Kamehameha, když zemřel bez dědice král Kamehameha V. Potenciální následníci byli hledáni mezi vzdálenějším příbuzenstvem a o konkrétním panovníkovi měla rozhodnout lidová volba. Králem byl zvolen bratranec Kamehamehy V., William Lunalilo. Král Lunalilo však už roku 1873 zemřel opět bez dědice, a dalším zvoleným havajským králem se stal David Kalākaua.

Během 19. století se na Havajských ostrovech usazovalo mnoho osadníků (plantážníků, obchodníků a misionářů) z Evropy a USA. Havajské království uzavřelo roku 1875 s USA vzájemnou obchodní dohodu, díky níž se mohla havajská cukrová třtina dovážet do USA bezcelně a později bylo USA uděleno právo opevnit námořní základnu Pearl Harbor nedaleko Honolulu. Rostoucí vliv přistěhovalců však vedl k přijetí tzv. *bajonetové ústavy*: Král Kalākaua byl v roce 1887 pod hrozbou sesazení donucen vzdát se části svých pravomocí a posílit práva a vliv bohatých plantážníků.

Když král Kalākaua roku 1891 zemřel, havajskou královnou se stala jeho sestra Liliuokalani.

Liliuokalani se snažila zvrátit předchozí změny a zrušit ústavu přijatou pod nátlakem v roce 1887. To ale pochopitelně popudilo přistěhovalce, kteří se v roce 1893 vzbouřili, svrhli královnu Liliuokalani a moci se chopil *Výbor bezpečnosti*. Proamerické síly povolaly námořní pěchotu, aby podpořila převrat a výbor požadoval připojení k USA. Prezident Grover Cleveland, který nebyl zastáncem amerického expansionismu, ale vyslal na ostrovy komisaře, který dospěl k názoru, že svržení královny bylo protiprávním aktem a pro připojení Havaje k USA jsou jen přistěhovalci a plantážníci a nikoli sami domorodí obyvatelé. Vzbouřená provizorní vláda ale odmítla Clevelandův návrh, aby se královna opět ujala vlády a 4. července 1894 vyhlásila Havajskou republiku. V lednu 1895 se několik stovek loajálních royalistů pokusilo svrhnout nelegitimní republikánskou vládu, ale po pár dnech bylo povstání potlačeno. Republikánská vláda pak vyčkala do doby, kdy prezidentu Clevelandovi skončilo funkční období a prezidentem

USA se stal jejich plánu nakloněný William McKinley, a v roce 1898 americký Kongres schválil anexi Havaje a vytvoření nového teritoria Havaj v rámci USA.

Více informací:

- [Hawaiian Kingdom Government](#)
- [Hawaiian Kingdom Independence Blog](#)
- [The occupation of Hawaii](#)
- [Sai v. Obama, et al: Hawaii's Legal Case Against the United States](#)